הִלְכוֹת שַׁבָּת סִימָן רסו

רסו דִּין מִי שֶׁהֶחְשִׁיךְ לוֹ בַּדָּרֶךְ. ובו י״ג סְעִיפִים:

א שֶׁבָּת קנ״ג (ע״א).
ב רַמְבַּ״ם פֶּרֶק ו׳ מֵהִלְכוֹת שַׁבָּת (הכ״ב). ג שָׁם וְהָרֹא״שׁ (פכ״ד סי׳ א) וְרַבֵּנוּ יְרוּחָם (נתיב יב ח״א) בְּשֵׁם הַתּוֹסָפוֹת. ד שָׁם בַּגְּמָרָא וּכְלִשְׁנָא קַמָּא. ה שָׁם בְּמַשְׁנָה. ו שָׁם בְּגְמָרָא (ע״ב).

א אמִי שֶׁהָיָה בָּא בַּדָּרֶךְ וְקִדֵּשׁ עָלָיו הַיּוֹם וְהָיָה עִמּוֹ מָעוֹת וְיֵשׁ לוֹ (א) * חֲמוֹרוֹ וְגַם יֵשׁ עִמּוֹ אֵינוֹ יְהוּדִי, לֹא יִנִּיחַ כִּיסּוֹ עַל (ב) חֲמוֹרוֹ מִפְּנֵי שֶׁהוּא מְצַוֶּה * עַל שְׁבִיתָתוֹ, אֶלָּא (ב) * נוֹתֵן (ג) כִּיסּוֹ (ג) לָאֵינוֹ יְהוּדִי לְהוֹלִיכוֹ לוֹ, וּלְמוֹצָאֵי שַׁבָּת לוֹקְחוֹ מִמֶּנּוּ. בוְאֲפִלּוּ לֹא נָתַן לוֹ שָׂכָר עַל זֶה (ד) גוְאַף עַל פִּי שֶׁנָּתְנוּ לוֹ מִשָּׁחֲשֵׁכָה, מֻתָּר. דאֲבָל אִם מָצָא מְציאָה (ה) אֵינוֹ יָכוֹל לִתְּנָהּ לְאֵינוֹ יְהוּדִי אֶלָּא אִם כֵּן בָּאָה לְיָדוֹ מִבְּעוֹד יוֹם דְּהַשְׁתָּא הָוְיָא כְּכִיסּוֹ: ב (ו) האִם אֵין עִמּוֹ (ג) אֵינוֹ יְהוּדִי מַנִּיחוֹ עַל חֲמוֹרוֹ, וּכְדֵי שֶׁלֹּא יְהֵא חַיָּב (ז) מִשּׁוּם (ד) מְחַמֵּר. (פָּרוּשׁ, מַנְהִיג אֶת הַחֲמוֹר) אִי אִיכָּא עֲקִירָה וְהַנָּחָה, (ח) זמַנִּיחוֹ לְאַחַר שֶׁעֲקָרָהּ יָד וְרֶגֶל לְלֶכֶת, דְּלָאו עֲקִירָה

בְּאֵר הַיֵּטֵב

א (א) חֲמוֹרוֹ. וְאִם הַחֲמוֹר שֶׁל אֵינוֹ יְהוּדִי יְנִיחֶנּוּ עָלָיו דְּאֵין מְצַוֶּה עַל שְׁבִיתָתוֹ. וְאִם שָׂכְרוֹ מֻהָאֵינוֹ יְהוּדִי יֵשׁ אוֹמְרִים דְּמְצַוֶּה כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב סִימָן רמ״ו סָעִיף ג׳. וְדַוְקָא כְּשֶׁשָּׂכַר הַחֲמוֹר אֲבָל אִם שָׂכַר הָאֵינוֹ יְהוּדִי שֶׁיּוֹלִיכֶנּוּ לְמָקוֹם פְּלוֹנִי אִם כֵּן לֹא שָׂכַר הַחֲמוֹר דַּהֲרֵי הָאֵינוֹ יְהוּדִי חַיָּב בְּמְזוֹנוֹת וּבְאַחֲרָיוּת הַחֲמוֹר וְלֹא שָׂכַר דַּוְקָא חֲמוֹר זֶה מִן הָאֵינוֹ יְהוּדִי, אִם כֵּן פְּשִׁיטָא דְּאֵינוֹ מְצַוֶּה עַל שְׁבִיתָתוֹ. מִגֵּן אַבְרָהָם

בֵּאוּר הַלָּכָה

א * חֲמוֹרוֹ. עַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (סק״א) וְהוּא מִמָּגֵן אַבְרָהָם (סק״א), וְהִפְרִי מְגַדִּים בְּסָעִיף קָטָן א׳ מְצַדֵּד דְּאֲפִלּוּ שָׂכַר חֲמוֹר מֵאֵינוֹ יְהוּדִי גַּם כֵּן א]טוֹב יוֹתֵר לִתֵּן עַל חֲמוֹר שֶׁל אֵינוֹ יְהוּדִי מִלַּעֲבֹר עַל אִסּוּר דְּאֲמִירָה לְאֵינוֹ יְהוּדִי שְׁבוּת, דְּשִׁכִּירוּת קָנְיָא לְחָמְרָא הוּא רַק חֲמִרָא בְּעִלְמָא, אַךְ כָּל זֶה בְּאֹפֶן שֶׁלֹּא יִהְיֶה מְחַמֵּר. וּבְסָעִיף קָטָן ו׳ (א״א) כְּתֵב דְּאֶפְשָׁר דַּאֲפִלּוּ אִם הַבְּהֵמָה הִיא שֶׁל יִשְׂרָאֵל חֲבֵרוֹ טוֹב יוֹתֵר שֶׁיִּתֵּן עַל הַחֲמוֹר [דְּלִקְנְיַן עָנִי לֹא שַׁיָּךְ בְּכָאן, דַּחֲבֵרוֹ אֵינוֹ יוֹדֵעַ כְּלָל וַאֲנוּס הוּא], וְהָאֵינוֹ יְהוּדִי שֶׁיֵּשׁ עִמּוֹ יְחַמֵּר אַחֲרָיוּת. וּמַה שֶּׁכְּתַבְנוּ עוֹד בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה אֲבָל אִם שָׂכַר אֶת הָאֵינוֹ יְהוּדִי שֶׁיּוֹלִיכֶנּוּ וְכוּ׳ פְּשִׁיטָא דְּאֵינוֹ מְצַוֶּה וְכוּ׳, אֵין צָרִיךְ בְּזֶה לְהַנִּיחַ עָלָיו כְּשֶׁהוּא מְהַלֵּךְ וּכְדִלְקַמָּן בְּסָעִיף ב׳, דְּשָׁם אֵין עִמּוֹ אֵינוֹ יְהוּדִי וְהוּא בְּעַצְמוֹ הַמְחַמֵּר עַל כֵּן צָרִיךְ לִזָּהֵר בָּזֶה אֲפִלּוּ הַבְּהֵמָה שֶׁל חֲבֵרוֹ כְּדֵי שֶׁלֹּא יַעֲבֹר עַל אִסּוּר דְּמְחַמֵּר, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּעִנְיָנֵנוּ דְּאֵיבֵי בֵּישׁ עִמּוֹ אֵינוֹ יְהוּדִי, הָאֵינוֹ יְהוּדִי יְהֵיהָ הַמְחַמֵּר:

* עַל שְׁבִיתָתוֹ. וְאַף עַל גַּב דְּלִיכָּא הָכָא מִשּׁוּם שְׁבִיתָה דְּהָא פָּסַק בְּסָעִיף ב׳ דְּשָׁהֲיָה מְהַלֶּכֶת מְנִיחוֹ עָלֶיהָ וּכְשֶׁהֲיָה עוֹמֶדֶת נוֹטְלוֹ הַיְמֶנָּה, אֲפִלּוּ הָכִי כֵּיוָן דִּבְמִלְאכָה גְּמוּרָה הוּא מְצַוֶּה עַל שְׁבִיתָתָהּ, לָאֵינוֹ יְהוּדִי יֵהֵיב לֵיהּ וְלֹא לְחַמּוֹר. הַר״ן (סו. ד״ה מאי):

* נוֹתֵן וְכוּ׳. עַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (סק״ג) בְּמֶה שֶׁכָּתַבְנוּ דִּיְרֵאָה לְהַקְנוֹת הַחֲמוֹר לְהָאֵינוֹ יְהוּדִי מִבְּעוֹד יוֹם כְּדִין תּוֹרָה. וְאִעְתּיִךְ מָה שֶׁכָּתַב הַחַיֵּי אָדָם (ח״כ) בְּכְלָל נ״ח סָעִיף ה׳ וְזֶה לְשׁוֹנוֹ: צָרִיךְ לְזָהֵר שֶׁתִּהְיֶה הַמְכִירָה עַל פִּי דִּין תּוֹרָה דְּהַיְנוּ הַסּוּסִים בִּמְשִׁיכָה וּלְפָחוֹת בִּמְסִירָה, וּמְשִׁיכָה דַּוְקָא בְּסִמְטָא אוֹ בְּחָצֵר שֶׁל שְׁנֵיהֶם, וְאִם נָתַן בְּעַל הָאַכְסַנְיָא רְשׁוּת לִשְׁנֵיהֶם לְהִשְׁתַּמֵּשׁ שָׁם הֲרֵי בְּחָצֵר שֶׁל שְׁנֵיהֶם. וּמְסִירָה אֵינוֹ קוֹנֶה שָׁם אֶלָּא דַּוְקָא בִּרְשׁוּת הָרַבִּים כְּמִבְאָר בְּחשֶׁן מִשְׁפָּט סִימָן קצ״ז (סעיפים א״כ) קצ״ח (סעיפים ט, יא), וְגַם יֵשׁ לוֹ הָאֵינוֹ יְהוּדִי פָּקָח כְּמִבְאָר בְּיוֹרֶה דֵּעָה סִימָן ש״כ (ס״ו) דְּיֵשׁ אוֹמְרִים דְּמִשְׁיכָה אֵינוֹ קוֹנֶה בְּאֵינוֹ יְהוּדִי וְיֵשׁ אוֹמְרִים דְּכָפָף אֵינוֹ קוֹנֶה וְלָכֵן צָרִיךְ דַּוְקָא שְׁנֵיהֶם, וְיִהְיֶה מְתָנָה עִמּוֹ שְׁמַקְנֶה לוֹ בְּכָפָף זֶה שְׁנוֹתֵן לוֹ אוי״ף גא״ב, וְיִזָּהֵר שִׁיסְתַּק דְּמִים שֶׁל כָּל סוּס וְסוּס דְּבִלְא פְּסוּק דְּמִים אֵינוֹ נִקְנֶה לוֹ, לֹא כְּמוֹ שֶׁעוֹשִׂין הֶהָמוֹן שֶׁאוֹמְרִים לְאֵינוֹ יְהוּדִי אֲנִי מוֹכֵר לְךָ הַסּוּסִים דְּזֶה אֵינוֹ קִנְיָן כְּלָל אֶלָּא צָרִיךְ לִפְסֹק דְּמִים שֶׁל כָּל אֶחָד וְאֶחָד לְבַדּוֹ וְיִתֵּן לוֹ אוי״ף גא״ב וְהַשְּׁאָר יִזְקֹף עָלָיו בְּמִלְוָה, וְגַם לֹא יִתְּנֶה עִמּוֹ שְׁמּוֹכֵר לוֹ לְשַׁבָּת לְבַד אֶלָּא מְכִירָה חֲלוּטָה. וְעַיֵּן שָׁם עוֹד שֶׁמְּסַיֵּם לְמִי מַה שֶּׁיִּדְעֵ שֶׁלֹּא הַסּוֹחֲרִים וּבְקִרְטַ בַּעֲלֵי עֲגָלוֹת אֵינָם בַּעֲלֵי תּוֹרָה לִהְיוֹת בְּקִי בְּדִינִים, יוֹתֵר טוֹב לְהוֹרוֹת לָהֶם שֶׁיִּסְקְרוּ הַבְּהֵמוֹת וְיַסְקִירוּ בִּפְנֵי שְׁלֹשָׁה בְּנֵי אָדָם מֵעֵרֶב שַׁבָּת וְיִתְּנוּ שֶׁאֲפִלּוּ כְּשֶׁיִּסְקֹר בְּיָדוֹ בְּלֵיל שַׁבָּת אֵינוֹ רוֹצֶה לִזְכּוֹת בּוֹ עוֹד אֶלָּא שֶׁיִּהְיֶה הַכֹּל שֶׁל

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

שָׁמָּא יַעֲשֶׂה כֵּן בְּשַׁבָּת, אֲבָל בְּאוֹתוֹ נַר עַצְמוֹ לֹא שַׁיָּךְ לְמִגְזַר שֶׁיַּעֲשֶׂה כֵּן בְּשַׁבָּת, שֶׁהַכֹּל יוֹדְעִין שֶׁאִסּוּר לִגַּע בְּנֵר הַדָּלוּק, גַּם יִזָּהֵר לִתֵּן הַמַּיִם בַּקְּנָה קֹדֶם שֶׁמַּדְלִיק הַנֵּר [אֵלִיָּה רַבָּה (שם) וְחַיֵּי אָדָם (ח״ב כלל ה סכ״ב)]. וּלְכַלֵּי עַלְמָא מֻתָּר לְתַחֵב הַנֵּר בָּעֲרֶב שַׁבָּת לְתוֹךְ הַחוֹל וְכֵיוָצֵא, בְּעִנְיָן שֶׁכְּשֶׁגַּיִּיעַ הָאוּר לְשָׁם יִמְנַעֲהוּ מִלְּשָׁרוֹף יוֹתֵר וְיִכְבֶּה מֵאֲלֵיהֶן, שְׁגָּרַם כִּבּוּי הוּא [אַחֲרוֹנִים]:

א (א) חֲמוֹרוֹ. אֶפְשָׁר דְּהוּא הַדִּין כְּשֶׁשָּׂכַר אֶת הַחֲמוֹר מֵאֵינוֹ יְהוּדִי דְּיֵשׁ אוֹמְרִים דִּשְׁכִירוּת קָנְיָא לְחָמְרָא וּכְמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ בְּסִימָן רמ״ו (ס״ק יב), אֲבָל אִם שָׂכַר אֶת הָאֵינוֹ יְהוּדִי שֶׁיּוֹלִיכֶנּוּ לְמָקוֹם פְּלוֹנִי אִם כֵּן לֹא שָׂכַר אֶת הַחֲמוֹר דְּהָא הָאֵינוֹ יְהוּדִי חַיָּב בְּמְזוֹנוֹת וּבְאַחֲרָיוּת הַחֲמוֹר, וְלֹא שָׂכַר דַּוְקָא חֲמוֹר זֶה מִמֶּנּוּ, אִם כֵּן פְּשִׁיטָא דְּאֵין הַיִּשְׂרָאֵל מְצַוֶּה עַל שְׁבִיתָתוֹ, עַל כֵּן טוֹב יוֹתֵר שֶׁיִּנִּיחַ הַכֹּל עַל הַחֲמוֹר (ס) אַךְ יִזָּהֵר שֶׁלֹּא יִהְיֶה מְחַמֵּר דְּהַיְנוּ בַּבְּהֵמָה שֶׁתַּלְךְ מִקּוֹלוֹ אוֹ שְׁאָר דְּבָרִים שֶׁמַּחֲמָתוֹ תַּלְךְ הַבְּהֵמָה, דְּאִסּוּר מְחַמֵּר שַׁיָּךְ אֲפִלּוּ עַל הַבְּהֵמָה שֶׁאֵינָהּ שֶׁלּוֹ לְהַרְבֵּה פּוֹסְקִים כְּדִלְקַמָּן (סק״ח): (ב) נוֹתֵן וְכוּ׳. אַף שֶׁהָאֵינוֹ יְהוּדִי שְׁלוּחוֹ לְשָׁא בְּשַׁבָּת (ג) מִכָּל מָקוֹם הַקַּלּוּ חֲכָמִים מְשׁוּם דְּקִים לְהוּ שֶׁאָדָם בָּהוּל עַל מָמוֹנוֹ וְאִי לֹא שָׁרֵית לֵיהּ אָתֵי לִידֵי אִסּוּר חְמוּר שֶׁיּוֹלִיךְ אַרְבַּע אַמּוֹת בִּרְשׁוּת הָרַבִּים. (ג) וְעַיֵּן בָּאַחֲרוֹנִים שֶׁכָּתְבוּ דְּבִזְמַן הַזֶּה דְּלֵיכָּא רְשׁוּת הָרַבִּים לְכַמָּה פּוֹסְקִים, נַמִּי דִּינָא הָכִי: (ג) כִּיסּוֹ לָאֵינוֹ יְהוּדִי. וְאִם יֵשׁ לוֹ מַשָּׂא כָּבֵד עַל הַחֲמוֹר אוֹ בַּעֲגָלָה וְאִי אֶפְשָׁר לוֹ לִתְּנוֹ לָאֵינוֹ יְהוּדִי, וְגַם אִי אֶפְשָׁר לְזַהֵר בְּמֶה דְּכָתַב בְּסָעִיף ב׳ לְסַלֵּק הַמַּשָּׂא בְּכָל פַּעַם שֶׁתַּתְחִיל הַבְּהֵמָה לָלֶכֶת, (ד) יִרְאֶה לְהַקְנוֹת מִבְּעוֹד יוֹם הַחֲמוֹר לָהָאֵינוֹ יְהוּדִי כְּדִין תּוֹרָה, וְאִם אֵין בְּקִי בְּדִרְכֵי קִנְיָן הַצָּרִיךְ לָזֶה יַסְקִירֶנּוּ בִּפְנֵי שְׁלֹשָׁה אֲמּוֹת בִּרְשׁוּת הָרַבִּים אֲפִלּוּ אִי לֹא שָׁרֵית לֵיהּ לְתַּן בְּקִי בְּדִרְכֵי קִנְיָן הַצָּרִיךְ לָזֶה יַסְקִירֶנּוּ בִּפְנֵי שְׁלֹשָׁה אֲמּוֹת בִּרְשׁוּת הָרַבִּים אֲפִלּוּ אִי לֹא שָׁרֵית לֵיהּ לְתַּן לְבֵין עַצְמוֹ, דְּאָז אֵין עוֹבֵר עַל אִסּוּר שְׁבִיתַת בְּהֵמָה, שֶׁהַבְּהֵמָה אֵינָהּ שֶׁלּוֹ, וְיָרַד מִן הָעֲגָלָה וְיִזָּהֵר שֶׁלֹּא יִהְיֶה מְחַמֵּר וְכַנַּ״ל בְּסוֹף סָעִיף קָטָן א׳. וְאַף לְאַחַר שֶׁעָשָׂה כָּל הַהֲתָרִים הַלָּלוּ שֶׁמָּכַר הַכֹּל אוֹ הִפְקִיר (ו) צָרִיךְ לְזָהֵר מְאוֹד שֶׁלֹּא יִתְּנוּ לָאֵינוֹ יְהוּדִי אוֹ עַל הָעֲגָלָה שׁוּם דָּבָר מֵהַחֲפָצִים שֶׁלָּקְחוּ מִן הָעֲגָלָה בְּעֶרֶב שַׁבָּת, דְּאָסוּר לִתֵּן לָאֵינוֹ יְהוּדִי בְּשַׁבָּת עַל מְנָת לְהוֹצִיא, אֶלָּא כָּל מַה שֶּׁלָּקְחוּ מִן הָעֲגָלָה יִשָּׁאֵר בְּיָדָם עַד מוֹצָאֵי שַׁבָּת. וְדַע דְּמַה שֶּׁכָּתַב וַאֲפִלּוּ לֹא וְכוּ׳ הָאֵלִיָּה רַבָּה (סק״ג) מְצַדֵּד לוֹמַר דְּאִם הוּא מִבְּעוֹד יוֹם, טוֹב יוֹתֵר שֶׁיִּתֵּן שָׂכָר. (ד) וְאַף עַל פִּי שֶׁנָּתְנוּ וְכוּ׳. נָקֵט לְשׁוֹן דִּיעֲבַד, מִשּׁוּם דִּלְכַתְּחִלָּה עַל כָּרְחוֹ צָרִיךְ לִתֵּן (ו) מִבְּעוֹד יוֹם, מִשּׁוּם אִסּוּר מְקָצֶה: (ה) אֵינוֹ יָכוֹל. דְּכֵיוָן דְּלֹא טָרַח בָּהּ לֹא חָיֵיס עֲלַהּ וְלֹא אָתֵי לַאֲתוּיֵי אַרְבַּע אַמּוֹת בִּרְשׁוּת הָרַבִּים אֲפִלּוּ אִי לֹא שָׁרֵית לֵיהּ לִתֵּן לְאֵינוֹ יְהוּדִי: ב (ו) אִם אֵין עִמּוֹ. וְהוּא הַדִּין (ס) אִם אֵינוֹ מַאֲמִין לָאֵינוֹ יְהוּדִי: (ז) מִשּׁוּם מְחַמֵּר אִי אִיכָּא. מַנְהִיג חֲמוֹר טְעוּנָה קְרוּיָה מְחַמֵּר וְאִסּוּרוֹ הוּא מִן הַתּוֹרָה מִדִּכְתִיב (שמות כ׳ ט) ׳לֹא תַעֲשֶׂה כָּל מְלָאכָה אַתָּה וּבְהֶמְתֶּךָ׳ וְקִבְּלוּ חֲז״ל (קנג:) דִּרְצוֹנוֹ לוֹמַר מְלָאכָה שֶׁנַּעֲשֵׂית בְּשֻׁתָּפוּת עַל יְדֵי אָדָם וּבְהֵמָה, דְּהַיְנוּ שֶׁהִיא טְעוּנָה אֵיזֶה דָּבָר וְהוּא מְחַמֵּר אַחֲרֶיהָ וּמַנְהִיגָהּ עַל יְדֵי קוֹלוֹ וְכֵיוָצֵא בּוֹ. וְאֵין עוֹבֵר עַל זֶה אֶלָּא כְּשֶׁהִיא עֲשׂוּיָה עֲקִירָה וְהַנָּחָה עַל יָדוֹ, דְּ׳לֹא תַעֲשֶׂה כָּל מְלָאכָה׳ כְּתִיב וּבְלֹא זֶה לֹא מִקְרֵי מְלָאכָה, (ט) וְכֵן הוּא הַדִּין לְעִנְיַן אִסּוּר שְׁבִיתַת בְּהֵמָה, וּלְפִיכָךְ מַנִּיחַ הַכִּיס עָלֶיהָ לְאַחַר שֶׁכְּבָר עֲקָרָהּ לְלֶכֶת דְּלֹא נַעֲשֵׂית הָעֲקִירָה עַל יָדוֹ: (ח) מַנִּיחוֹ וְכוּ׳.

שַׁעַר הַצִּיּוּן

א (ס) מִמָּגֵן אַבְרָהָם (סק״א) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים: (ג) גְּמָרָא (קנג.): (ג) אֵלִיָּה רַבָּה (סק״ד) וְתוֹסֶפֶת שַׁבָּת (סק״א) דְּלֹא כְּמָגֵן אַבְרָהָם (סק״ג): (ד) אַחֲרוֹנִים: (ס) עַיֵּן בְּבָאוּר הֲלָכָה (ד״ה נותן): (ו) חַיֵּי אָדָם (ח״ב כלל נח ס״ד): (ז) הַגְּרַ״א: ב (ס) מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ד) בְּשֵׁם סֵפֶר הַתְּרוּמָה (סי׳ רכו): (ע) רַשְׁבָּ״א (קנג: ד״ה והלא):

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א] וכן כתב בשו״ע הרב (קו״א סק״א).

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

הֵיא, * וּכְשֶׁהִיא עוֹמֶדֶת נוֹטֵל הַיְמָנָה (ט) וּלְאַחַר שֶׁתַּחֲזֹר וְתַעֲקֹר רַגְלָהּ יַנִּיחֶנּוּ. [ז]וְיֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁצָּרִיךְ לְזָהֵר מִלְּהַנְהִיגָהּ בְּקוֹל רָם כָּל זְמַן שֶׁהַכִּיס עָלֶיהָ. הַגָּהּ: [א]וְהוּא לֹא יִרְכַּב עַל הַחֲמוֹר, אֶלָּא יֵלֵךְ בְּרַגְלָיו. וְאִם הוּא צָרִיךְ לְצֵאת חוּץ לַתְּחוּם מִפְּנֵי שֶׁמִּתְיָרֵא מִן הַלִּסְטִים, אוֹ שֶׁאֵר סַכָּנָה (י) וַאֲפִלּוּ הוּא תּוֹךְ הַתְּחוּם, יָכוֹל לֵישֵׁב עַל הַחֲמוֹר וְלִרְכֹּב (ריב"ש (סי' קפ) ובית יוסף (ד"ה כתב) בשם תשב"ץ (סי"ט סי' כט)): **ג** [ח]הָיָה עִמּוֹ חֲמוֹרוֹ וְחָרַשׁ שׁוֹטָה וְקָטָן, יַנִּיחֶנּוּ עַל הַחֲמוֹר **וְלֹא יִתְּנֶנּוּ** (יא) **לְאֶחָד מֵאֵלּוּ:** **ד** [ט]הָיָה עִמּוֹ חָרַשׁ וְשׁוֹטֶה, יִתְּנֶנּוּ לַשּׁוֹטֶה לְפִי שֶׁאֵין לוֹ דַּעַת (יב) **כְּלָל:** **ה** [י]שׁוֹטֶה וְקָטָן, יִתְּנֶנּוּ לַשּׁוֹטֶה שֶׁהַקָּטָן יָבֹא לִכְלַל דַּעַת. [כ]חֵרֵשׁ וְקָטָן, * יִתְּנֶנּוּ (יג) לְמִי שֶׁיִּרְצֶה: **ו** [ל]וְיֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁכְּשֶׁנּוֹתְנוֹ לְאֶחָד מֵאֵלּוּ מַנִּיחוֹ עָלָיו (יד) כְּשֶׁהוּא מְהַלֵּךְ וְנוֹטְלוֹ מִמֶּנּוּ כְּשֶׁהוּא עוֹמֵד. * הַגָּהּ: וְדַוְקָא כְּשׁוֹנוֹתָן לָהֶם מִשְׁחֲשָׂכָה, אֲבָל כְּשׁוֹנוֹתָן לָהֶם (ה) (טו) מִבְּעוֹד יוֹם מֵחֲזִי בְּכָל עִנְיָן: **ז** (טז) [מ]**אִם אֵין עִמּוֹ שׁוּם אֶחָד מִכָּל**

ז הָרַמְבַּ"ם שָׁם (פ"כ ה"י). ח שָׁם בַּגְּמָרָא (ע"א). ט שָׁם. כ שָׁם בַּגְּמָרָא וְלֹא אִיפְּסְקָא הִלְכְתָא בְּהָרִיף וְעָפֵק הָרַי"ף (סו.) וְהָרא"ש (שם) וְהָעֲבִיד כְּמֹר עֲבִיד. ל הָמַגִּיד (שם ה"י) בְּשֵׁם הָרַשְׁבָּ"א (קנב: ד"ה כשהוא מהלכת) וְהָרַמְבַּ"ן (שם ע"א ד"ה חמור) וּשְׁאֵר מְפָרְשִׁים. מ שָׁם בַּגְּמָרָא (ע"ב).

בַּאֵר הַיטֵב

מְשׁוּם דְּאָתָא לְאַשְׁמוּעִינָן אֲפִלּוּ אֵין הַבְּהֵמָה שֶׁלּוֹ צָרִיךְ לְזָהֵר בְּקוֹלוֹ, וְכָל שֶׁכֵּן אִם הַבְּהֵמָה שֶׁלּוֹ דְּאִיכָּא תַּרְתֵּי מִחַמֵּר וּשְׁבִיתַת בְּהֶמְתּוֹ. רַ"ן (סו. ד"ה והלא) וְרִיטְב"ש (סי' כד):

ו (ט) **מִבְּעוֹד יוֹם סָתַר.** הַגָּאוֹן אַבְרָהָם (סק"י) הֵעִיר דְּכָאן עִנְיַן דְּבָר זֶה בְּצָרִיךְ עִיּוּן:

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

וַאֲפִלּוּ אִם אֵין הַבְּהֵמָה שֶׁלּוֹ צָרִיךְ לְזָהֵר בְּקוֹלוֹ (י) דְּאִסּוּר מֻחְמַּר שַׁיָּךְ אֲפִלּוּ בִּבְהֵמַת אֲחֵרִים, וְכָל שֶׁכֵּן אִם הַבְּהֵמָה שֶׁלּוֹ דְּאִיכָּא תַּרְתֵּי, מֻחְמַּר וּשְׁבִיתַת בְּהֶמְתּוֹ: **(ט) וּלְאַחַר שֶׁתַּחֲזֹר וְכוּ'.** וְאִם מַצְעָמָהּ אֵינָהּ מַתְחֶלֶת לֵילֵךְ, הוּא יָכוֹל לְזָרְזָהּ שֶׁתַּתְחִיל לֵילֵךְ אִם אֵין עָלֶיהָ אַכָּף, וּמִשּׁוּם כֵּיוָן שֶׁבְּתְחִלַּת הִלּוּכָהּ אֵין שׁוּם דָּבָר מֵנַּח עָלֶיהָ אֵין שַׁיָּךְ בָּזֶה אִסּוּר מֻחְמַּר. וְכָל זֶה כְּשֶׁהַבְּהֵמָה הִיא לְבַדָּהּ, אֲבָל אִם הִיא מוֹשֶׁכֶת בַּעֲגָלָה כְּשֶׁיִּגְעַר עָלֶיהָ בְּקוֹל לְהַתְחִיל לֵילֵךְ אַחַר שֶׁעָמְדָה הוּא עוֹבֵר עַל אִסּוּר מֻחְמַּר, וְאֵין לוֹ שׁוּם עֵצָה לְהַפְלִט מֵאִסּוּר זֶה דַּאֲפִלּוּ אִם הִפְקִיר הַבְּהֵמָה וְאֵינוֹ עוֹבֵר עַל אִסּוּר שְׁבִיתַת בְּהֶמְתּוֹ הָלֹא עַל כָּל פָּנִים עוֹבֵר עַל אִסּוּר מֻחְמַּר וְכַנַּ"ל, (י) וְעַל כֵּן אִם קָשֶׁה לוֹ לַעֲמֹד בְּמְקוֹמוֹ יִרְאֶה לִשְׁלֹחַ לְמָקוֹם הַסָּמוּךְ וְיָבִיא מִשָּׁם אֵינוֹ יְהוּדִי שֶׁיָּבִיא הֶעֱגָלָה לְמָלוֹן וְיַפְקִיר הַבְּהֵמָה שֶׁלֹּא יַעֲבֹר עַל שְׁבִיתַת בְּהֶמְתּוֹ וּבָזֶה יִסָּלֵק מִכָּל מִכְשׁוֹלִים. וְכָל זֶה כְּשֶׁהוּא בְּתוֹךְ הַתְּחוּם, אֲבָל לְמִי שֶׁהֶחְשִׁיךְ חוּץ לַתְּחוּם אֵין לוֹ הֶתֵּר כְּלָל אִם לֹא בִּמְקוֹם סַכָּנָה: (י) **וַאֲפִלּוּ וְכוּ'.** פָּרוּשׁ וְאָז אֵין אִסּוּר כְּשֶׁיֵּלֵךְ בְּרַגְלָיו אֶלָּא דַּוְקָא אִם רוֹכֵב אֲפִלּוּ הָכִי יָכוֹל לִרְכֹּב מֻחְמַּת סַכָּנָה, וְכָל שֶׁכֵּן כְּשֶׁהוּא חוּץ לַתְּחוּם דַּיַּשָּׁה אִסּוּר בְּלָאו הָכִי בַּהֲלִיכָתוֹ, בְּרַגְלָיו יוֹכַל לִרְכֹּב וּלְהִנָּצֵל מֵהֶם. וְעַיֵּן בְּבֵית יוֹסֵף (ד"ה כתבו) דְּיֵשׁ סְבָרָא דְּטוֹב לִרְכֹּב שָׁם מִלֵּילֵךְ בְּרַגְלָיו, [נ]אַף הוּא דָּחָה אוֹתָהּ שָׁם עַיֵּן שָׁם, (יא) וַאֲפִלּוּ לְפִי סְבָרָא הַהִיא דַּוְקָא לְעִנְיַן רְכִיבָה אֲבָל כְּשֶׁהַבְּהֵמָה מוֹשֶׁכֶת בַּקָּרוֹן אֲפִלּוּ אִם הַקָּרוֹן גְּבוֹהַּ עֲשָׂרָה לְכֵלִי עַלְמָא טוֹב יוֹתֵר שֶׁיֵּלֵךְ בְּרַגְלָיו מִשֶּׁיֵּשֵׁב בַּקָּרוֹן, כִּי עַל יְדֵי הַיְשִׁיבָה עוֹבֵר עַל אִסּוּר שְׁמוּשׁ בְּכֵלַי חַיִּים וְגַם עַל תְּחוּמִין מַה שֶּׁאֵין כֵּן אִם יֵלֵךְ בְּרַגְלָיו לֹא יַעֲבֹר רַק עַל תְּחוּמִין, וּלְבַד כָּל אֵלֶּה מָצוּי עַל יְדֵי הַיְשִׁיבָה בַּקָּרוֹן לַעֲבֹר עַל אִסּוּר מֻחְמַּר, וּבְמָקוֹם סַכָּנָה הַכֹּל שָׁרִי. כָּתַב הַפְּרִי מְגַדִּים (א"א סק"ו), יֵשׁ לְזָהֵר כְּשֶׁעוֹמְדָת בְּשַׁבָּת בִּרְשׁוּת הָרַבִּים עֲגָלָה רֵיקָנִית עִם סוּסִים שֶׁלֹּא לְהַגְבִּיהַּ קוֹל וְיִהְיֶה כְּמֻחְמַּר אֲפִלּוּ בְּהֶמַת אֲחֵרִים וּכְמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ לְמַעְלָה (סק"ח), וְכָל שֶׁכֵּן עֲגָלוֹת נְמוּכִין בִּימֵי הַחֹרֶף שֶׁקּוֹרִין שְׁלִיטי"ן דְּאֵין גְּבָהָן עֲשָׂרָה:

ג (יא) [ל]**לְאֶחָד מֵאֵלּוּ.** שֶׁהֵן (יג) בְּנֵי אָדָם כְּמוֹתוֹ וְאִתַּי לְאֶחָלוּפֵי בְּאָדָם אַחֵר הַמְחַיֵּב בְּמִצְוֹת: **ד** (יב) **כְּלָל.** אֲבָל חֵרֵשׁ (יד) דַּעְתָּא קְלִישְׁתָּא אִית לֵיהּ: **ה** (יג) [כ]**לְמִי שֶׁיִּרְצֶה.** דְּכָל אֶחָד יֵשׁ לוֹ מַעֲלָה בִּפְנֵי עַצְמוֹ וְכַנַּ"ל: הַחֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן אִסּוּר דְּאוֹרַיְתָא עַל יְדֵי, (טו) וְאַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ מְצֻוֶּה עַל שְׁבִיתָתָם כְּמוֹ הֲרֵי אָסוּר לְהַאֲכִילָם אִסּוּר בְּיָדַיִם וּכְדִלְקַמָּן בְּסִימָן שמ"ג (ס"א) לְעִנְיַן קָטָן וְהוּא הַדִּין לְחֵרֵשׁ וְשׁוֹטֶה כְּמוֹ **(טו) מִבְּעוֹד יוֹם.** דְּאִי אֵינוֹ נִקְרָא זֶה מַאֲכִיל בְּיָדַיִם כֵּיוָן דְּעַתָּה עֲדַיִן לַיִת בֵּיהּ אִסּוּרָא, (טו) וּמַה שֶּׁיַּעֲמֹד הַחֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן אַחַר שֶׁחְשְׁכָה וְאַחַר כָּךְ חוֹזֵר וְעוֹקֵר רַגְלָיו הָלֹא מַעֲצָמוֹ עוֹשֶׂה זֶה וְאֵין צָרִיךְ לְמִחוֹת בְּיָדוֹ כְּשֶׁעוֹשֶׂה אִסּוּר. עַל כֵּן אֵין צָרִיךְ לִטֹּל הַכִּיס מֵעָלָיו כְּשֶׁעוֹמֵד. אֲבָל בִּבְהֵמָה שֶׁהוּא מַצָּנָה עַל שְׁבִיתַת בְּהֶמְתּוֹ וְגַם שֶׁהוּא מְחַמֵּר אַחֲרֶיהָ, עַל כֵּן אַף שֶׁהִנִּיחַ עָלֶיהָ מִבְּעוֹד יוֹם חַיָּב לִטֹּל הַיְמָנָה כְּשֶׁעוֹמֶדֶת מִשֶּׁחְשְׁכָה לְהַשְׁתִּין מַיִם וְכֵיוָן שֶׁיָּצָא בָּזֶה וְלַחֲזֹר וּלְהַנִּיחַ עָלֶיהָ אַחַר שֶׁכָּבְרָ עָקְרָה רַגְלָיהָ לְלֶכֶת, כְּדֵי שֶׁלֹּא תַּעֲשֶׂה עֲקִירָה וְהַנָּחָה בַּכִּיס שֶׁלּוֹ בְּשַׁבָּת וְיַעֲבֹר עַל אִסּוּרֵי תּוֹרָה. [נ]וְהַמַּגֵּן אַבְרָהָם (סק"ח) מַצְדֵּד לְהַחְמִיר אַף מִבְּעוֹד יוֹם, וְנִרְאֶה דִּכְכַרְמְלִית יֵשׁ לְהַקֵּל: **ז** (טז) **אִם אֵין עִמּוֹ וְכוּ'.** דְּשִׁבּוּת חָמוּר הוּא מְאֹד דְּיִלְמָא לֹא יַצְמִצֵם כְּשֶׁעוּרוֹ וְיָבוֹא לְהוֹלִיךְ אַרְבַּע אַמּוֹת בְּרָשׁוּת הָרַבִּים, וּכְקַשֵּׁי גְּדוֹל הַתֵּירוּ חַנ"ל דְּבָר זֶה מִשּׁוּם פְּסֵידָא וּמִפְּנֵי שְׁאָדָם בָּהוּל עַל מָמוֹנוֹ וְכַנַּ"ל (סק"ב), וּלְכָךְ לֹא הִתִּירוּ חַנ"ל

בַּאוּר הַלָּכָה

אֵינוֹ יְהוּדִי וְכוּ' עַיֵּן שָׁם. וּמַה שֶּׁכָּתְבוּ בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (שם) אוֹ עַל כָּל פָּנִים בֵּינוֹ לִבֵּין עַצְמוֹ, עַיֵּן לְעֵיל בְּסִימָן רמ"ו בְּשֻׁלְחָן עָרוּךְ (ס"ב) וּבְכָאוּר הַגְּרַ"א שָׁם דְּבָזֶה יֵצֵא עַל כָּל פָּנִים בִּפְנֵי לַעַג הָרַא"ש (נדרים פ"ד סי' י"א), וּלְכָתְחִלָּה יִזָּהֵר בָּזֶה מְאֹד שֶׁיִּהְיֶה הַמֵּקֵר עַל כָּל פָּנִים בִּפְנֵי אֶחָד וְלֹא בֵּינוֹ לִבֵּין עַצְמוֹ. דְּלַדַּעַת הָרַמְבַּ"ם (נדרים פ"ב הט"ז)

וְהַחֹשֵׁן מִשְׁפָּט בְּסִימָן רע"ג סָעִיף ז' אֲפִלּוּ מִן הַתּוֹרָה לֹא הָוֵי הֶמְקֵר בָּזֶה:

ב * **וּכְשֶׁהִיא עוֹמֶדֶת.** [ג]מַשְׁמַע מִמַּשְׁנָה דְּלִשְׁנָא דְּהַיְנוּ לְאַחַר שֶׁעָמְדָה, [ד]וְהָרַמְבַּ"ם (פ"כ ה"י) פָּסַק כְּשֶׁהִיא רוֹצָה לַעֲמֹד קֹדֶם שֶׁתַּעֲמֹד כְּדֵי שֶׁלֹּא יִהְיֶה לֹא עֲקִירָה וְלֹא הַנָּחָה, וְכֵן הֶחָפִיץ בְּלִבּוֹשׁ, אַךְ הָרַשְׁבָּ"א בְּחִדּוּשָׁיו (קנב: ד"ה כשהיא עומדת) כָּתַב עַל דִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם שֶׁאֵינוֹ נִרְאֶה כֵּן [וְתוֹסֶפֶת שַׁבָּת (סק"י)]:

ה * **יִתְּנֶנּוּ לְמִי שֶׁיִּרְצֶה.** כָּתַב הַפְּרִי מְגַדִּים (מש"ז סק"י), יָרֵאָה לִי [ה]דְּהֵיְינוּ דַּוְקָא שֶׁאֵינוֹ בְּנוֹ, אֲבָל בְּנוֹ קָטָן שֶׁהוּא בַּר חִנּוּךְ מִדַּרְבָּנָן, יִתְּנֶנּוּ לְחֵרֵשׁ וְשׁוֹטֶה, וּמִסְתַּפֵּק שָׁם דְּאִפְשָׁר אֲפִלּוּ אִם הַחֵרֵשׁ וְשׁוֹטֶה הוּא בְּנוֹ, שֶׁאֵינָם בַּר חִנּוּךְ כְּמוֹ קָטָן:

ו * **הַגָּהּ וְדַוְקָא וְכוּ' מַתְחִיל בְּכָל עִנְיָן.** מִלְּשׁוֹן זֶה מִשְׁמַע דַּאֲפִלּוּ אִם יַחֲזֹר הַחֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן וְיַעֲמֹד מִשֶּׁחְשְׁכָה אֵין צָרִיךְ לְזָהֵר לִטֹּל מִפְּנֵי כְּמוֹ בְּהֵמָה לְמַעְלָה, [ו]וְהַשַּׁבָּת הוּא כְּמוֹ שֶׁבָּאַרְתִּי בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (ס"ק טו) וְכֵן כָּתַב בְּלִבּוּשׁ. וְקָשֶׁה לִי דְּאִם כֵּן אֲפִלּוּ אִם נָתַן עַל הַחֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן מִשֶּׁחְשְׁכָה אֲפִלּוּ פְּסַק הַשַּׁלְחָן עֲרוּךְ דְּנוֹטֵל מִמֶּנּוּ כְּשֶׁהוּא עוֹמֵד דְּהַיְנוּ מִשּׁוּם כְּדֵי שֶׁלֹּא יַעֲשֶׂה אַחַר כָּךְ הַחֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן עֲקִירָה עַל יָדוֹ, הָא בְּמָה שְׁנוֹתְנוֹ עָלָיו בְּפַעַם רִאשׁוֹנָה כְּשֶׁהוּא מְהַלֵּךְ סְגִי כֵּיוָן דְּתִתְלַת נִתְיַתּוֹ עַל הַחֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן בְּהֶתֵּרָא הֲיָה שֶׁלֹּא עָשָׂה עֲקִירָה עַל יְדֵי שְׁנִתְּנוֹ עָלָיו כְּשֶׁהוּא מְהַלֵּךְ, וּמַה שֶּׁיַּעֲשֶׂה עֲקִירָה חֲדָשָׁה אַחַר עֲמִידָתוֹ הָלֹא מַעֲצָמוֹ עוֹשֶׂה דָּבָר זֶה וְדֵמֵי לְהָא דְּנִתְּנוֹ עָלָיו מִבְּעוֹד יוֹם. וּבְדִחַק יֵשׁ לְחַלֵּק דִּבְנִתְּנוֹ עָלָיו מִבְּעוֹד יוֹם לֹא הִגִּיעַ זְמַן אִסּוּרוֹ בְּצֵאת הַנְּתִינָה עַל כֵּן לֹא דָּמֵי כְּלָל לְמַאֲכִיל אִסּוּר בְּיָדַיִם, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בִּנְתְּנוֹ מִשֶּׁחְשְׁכָה שֶׁהִגִּיעַ זְמַן אִסּוּרוֹ בִּתְחִלַּת נְתִינָתוֹ עָלָיו לְכֵן אַף דְּנִתְּנוֹ כְּשֶׁהוּא מְהַלֵּךְ צָרִיךְ עַל כָּל פָּנִים לְזָהֵר לִטֹּל מִפְּנֵי כְּדֵי שֶׁלֹּא יַעֲשֶׂה עֲקִירָה בְּהַכִּיס אַחַר כָּךְ. וּמִכָּל מָקוֹם אַפְּאִי קָשֶׁה אֲמַאי מַתְחִיל מִבְּעוֹד יוֹם, הָא תָּנֵן [שַׁבָּת קכ"א (ע"א)] קָטָן שֶׁבָּא לְכַבּוֹת אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ מִפְּנֵי שֶׁשְּׁכִיתָתוֹ עָלָיךְ, וְהֵיכִי מִפְּנֵי שֶׁיּוֹדֵעַ שֶׁנִּיחָא לְאָבִיו בְּכָךְ וְהוּא עוֹשֶׂה דָּבָר זֶה לִרְצוֹנוֹ לְכָךְ אָסוּר, וְאִם כֵּן בְּעִנְיָנֵנוּ שֶׁנּוֹתֵן לְקָטָן הַכִּיס כְּשֶׁהוּא מְהַלֵּךְ מַאי הָוֵי, אַפְּאִי מַתְּר לוֹ לְהַנִּיחוֹ אַחַר כָּךְ לְצֹרֶךְ הַכִּיס כְּשֶׁעָמַד מִשֶּׁחְשְׁכָה, מִי עָדִיף מֵאִלּוּ בָּא הַקָּטָן מֵעַצְמוֹ מִשֶּׁחְשְׁכָה לִטֹּל הַכִּיס וְלְהָבִיאוֹ לְמָקוֹם הַמִּשְׁתַּמֵּר הָיָה צָרִיךְ אָבִיו לִמְחוֹת בְּיָדוֹ כְּשֶׁיּוֹדֵעַ שֶׁנִּיחָא לְאָבִיו בְּכָךְ וְכָל שֶׁכֵּן בְּעִנְיָנֵנוּ שֶׁנִּתַּן לוֹ עַל דַּעַת זֶה מִבְּעוֹד יוֹם. וְנִרְאֶה לוֹמַר דְּמַה שֶּׁאָמְרוּ שֶׁאָסוּר בְּקָטָן הָעוֹשֶׂה עַל דַּעַת אָבִיו הוּא רַק מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים כֵּיוָן שֶׁאֵינוֹ מְצַוֶּה בְּפֵרוּשׁ לָזֶה וְהָכָא מִפְּנֵי

[א] **יקוטי דברי הרב:** בשו"ע הרב (ס"ו בסוגריים) הוסיף: ואפילו אם הוא בענין שאם לא ירכב עליו והכיס תחתיו אלא יהא הכיס מגולה על חמורו יהיה שם חשש מליסטים שלא יגזלוהו ממנו, אף על פי כן לא התירו לו איסור רכיבה בדרכים שלנו שאין להם דין רשות הרבים גמורה כמו שיתבאר בסימן שמ"ה. וראה בקונטרס אחרון (סק"ב) מה שכתב בטעם הדבר. [ב] וכן בשו"ע הרב (ס"ז) דחה סברא זו: כיון שהוא יושב במקום שנוח תשמישו דהיינו על גבי החמור שהוא מקום נוח לתשמיש ישיבה ורגלי החמור נוגעים בארץ הרי זה דומה להולך בקרון שאע"פ שגבוה י' טפחים מכל מקום אם יש בו ד' על ד' יש בו משום תחומין כמו שיתבאר בסימן ת"ד. [ג] ובשו"ע הרב (ס"ג) כתב: ולכתחילה צריך ליטלו ממנה כשתרצה לעמוד קודם שעמדה, כדי שלא תעשה אפילו הנחה לעקירה הראשונה שעקר הוא, שאף שאין כאן אלא איסור מדברי סופרים אף אם תעשה הנחה זו, מכל מקום כל מה שאפשר למעט באיסורי דברי סופרים צריך למעט, שהרי לא התירו אלא מפני הדחק. [ד] וכתב בשו"ע הרב (קונטרס אחרון סק"ג) שלא הצריך הרמב"ם ליטלו קודם שתעמוד אלא לכתחילה, אבל פשיטא שאם לא הספיק ליטלו עד שעמדה בודאי לא ישליכנו ארצה, שמעתה אתי לידי איסורא דאורייתא. [ה] ובשו"ע הרב (ס"י) כתב: ויכול ליתנו לקטן אפילו הגיע לחנוך והוא בנו שחייב לחנכו במצות, מכל מקום חינוך זה אינו אלא מדברי סופרים והתירו לו חכמים כדי שלא יבא לעשות בעצמו. [ו] ובשו"ע הרב (ס"י) אסר גם בנתן להם מבעו"י (ועיין בביה"ל ד"ה הג"ה).

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah